

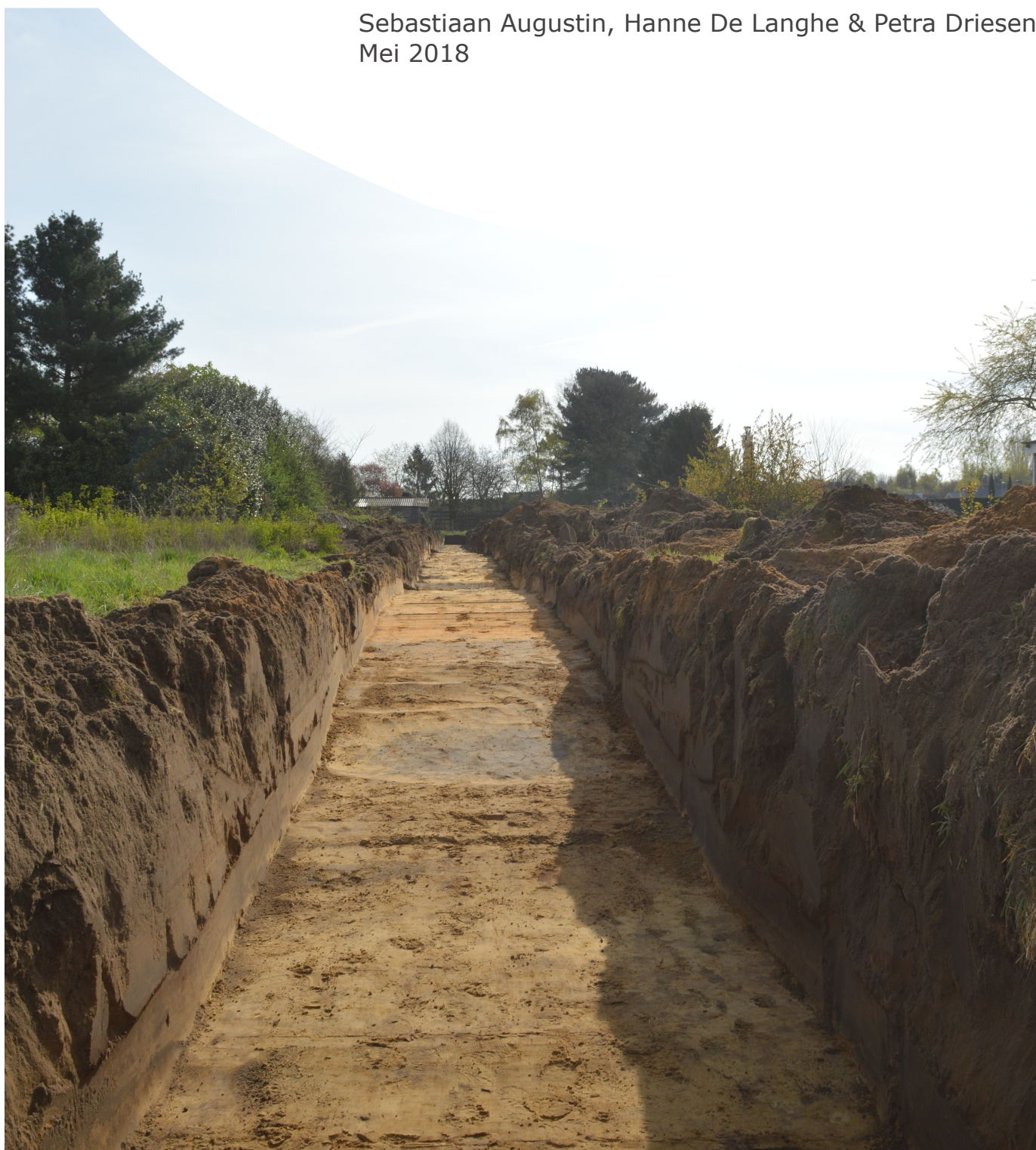

RAPPORT 603

Nota Wurfeld, Diestersteenweg Ontwikkeling van een verkaveling

Deel 2: Programma van Maatregelen

Sebastiaan Augustin, Hanne De Langhe & Petra Driesen
Mei 2018

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Initieel werd door *Aron bvba* een archeologienota voor een uitgesteld traject (ID 5439) opgesteld bestaande uit een bureauonderzoek. Op basis van het bureauonderzoek was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed, de waarde daarvan (kennispotentieel) en de omgang hiermee. Daarom was aanvullend vooronderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (2018D126) noodzakelijk.

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op de percelen die kadastraal gekend zijn als Maaseik: 1ste afdeling, sectie D, percelen 224N, (deel van) 224W, (deel van) 224X, (deel van) 224A, (deel van) 223C en openbaar domein.

Het programma van maatregelen zoals omschreven in de bekrachtigde archeologienota (ID 5439) voorzag in een proefsleuvenonderzoek waarbij 11,8% van het terrein onderzocht diende te worden door middel van continue proefsleuven van 2 m breed, die op 15 m van elkaar gelegen waren. In totaal ging het om 5 oost-west georiënteerde sleuven en een noord-zuid georiënteerde sleuf. Daarnaast dienden 2 sleuven t.h.v. een centrale vijver onderbroken te worden, waardoor in totaal in feite 8 sleuven aangelegd moesten worden. Bijkomend diende 0,7 %²³ van het terrein via kijkvensters, dwars- en/of volgsleuven onderzocht te worden. Uitgaande van een oppervlakte van ca 8418 m², kwam dit neer op een te onderzoeken oppervlakte van 1053 m².

Het programma van maatregelen werd grotendeels gevolgd. Eén van de initiatiefnemers uitte namelijk de wens om de tuin rondom de vijver zo lang mogelijk te kunnen gebruiken. In overleg met alle initiatiefnemers werd er dan ook voor geopteerd om deze zone met een oppervlakte van 1374 m² in eerste instantie uit het onderzoek uit te sluiten. Als gevolg hiervan werden niet 2 maar 3 sleuven onderbroken en werd – om toch de beoogde dekkingsgraad te kunnen halen - de noord-zuid georiënteerde sleuf meer in zuidelijke richting doorgetrokken (*afb. 10*). Indien nodig voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen, kon deze zone in een tweede fase voorsnag onderzocht worden. Dit bleek echter niet nodig te zijn.

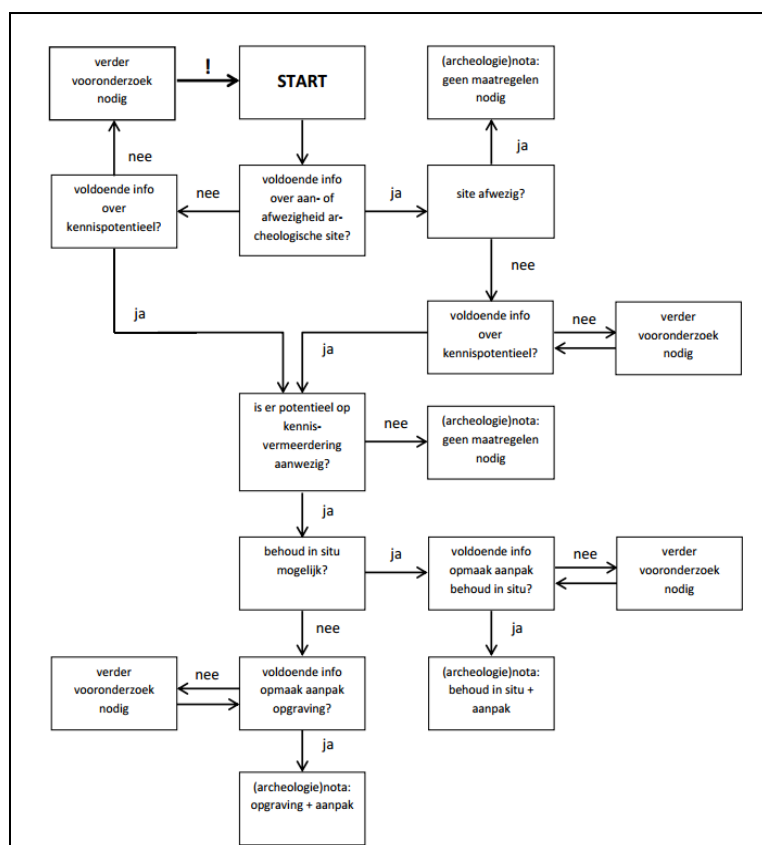
De aangelegde proefsleuven waren 2 m breed, lagen gemiddeld 15 m van elkaar en hadden in totaal een oppervlakte van 964 m². In het zuidwesten van het onderzoeksterrein werd een kijkvenster aangelegd met een oppervlakte van 86 m².

In totaal kon op deze manier 1050 m² onderzocht worden. Dit komt neer op 12,5 % van de totale oppervlakte die onderzocht moest worden (8418 m²).

Er kwamen gedurende het onderzoek 11 sporen en 4 vondsten aan het licht. Er werd één houtskoolstaal genomen. Er werden 10 sporen gecoupeerd. Twee hiervan bevonden zich in het putwandprofiel. Van de overige 8 gecoupeerde sporen werd eveneens de tweede helft opgegraven omdat geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd ging worden en men de aangetroffen site maximaal wilde registreren.

Het proefsleuvenonderzoek heeft voldoende info opgeleverd over de aanwezigheid van een archeologische site en over het kennispotentieel ervan. Er is geen potentieel op kennisvermeerdering.

²³ In het Programma van Maatregelen van de archeologienota werd vermeld dat bijkomend 1% opengelegd zou worden d.m.v. kijkvensters, dwars- en / of volgsleuven. Dit bleek echter een typfout, vermits de opgegeven oppervlakte die onderzocht moest worden, overeenkwam met 0,7% bijkomend te onderzoeken kijkvensters, dwars- en / of volgsleuven.

Afb. 29: Beslissingshefboom bij de afweging voor de noodzaak van verder vooronderzoek en/of een opgraving (Bron: OE, CGP 2.0, p. 31).

1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied

Hoewel in het zuidwesten van het terrein een deel van een volmiddeleeuws erf aangetroffen werd, ligt dit op de rand van het onderzoeksterrein. In oostelijke en noordoostelijke richting werden verder geen sporen van het erf aangetroffen. Daarom wordt vermoed dat het erf doorliep in zuidelijke of zuidwestelijke richting, buiten het huidige onderzoeksterrein.

De vindplaats van het erf heeft desondanks een hoge archeologische waarde. Zoals uit de *Onderzoeksbalans* blijkt, is er weinig bekend over volmiddeleeuwse erven of nederzettingen.²⁴ Daarnaast tonen deze sporen aan dat de eerste bewoning van Wurfeld minstens tot de volle middeleeuwen teruggaat. In de gemeente Maaseik werden tot slot tot op heden weinig sites opgegraven.

Hiertegenover staat echter dat tijdens het onderzoek slechts een deel - en meer bepaald de periferie van een nederzetting of een erf - dat zich buiten het onderzoeksgebied lijkt uit te strekken werd aangetroffen. Daarnaast leverde het onderzoek, waarbij toch een aanzienlijk kijkvenster werd aangelegd, geen structuren op, maar enkel een cluster van paalkuilen. Door de afwezigheid van structuren en het feit dat slechts de periferie van een erf werd aangesneden, wordt de waarde van de vastgestelde vindplaats minimaal geacht. Tot slot werd het kennispotentieel van de vindplaats tijdens het proefsleuvenonderzoek reeds maximaal geëxploiteerd. Alle sporen werden immers gecoupeerd en volledig opgegraven.

De overige sporen op het terrein waren of postmiddeleeuws van datering of niet nader dateerbaar. Twee greppels in het oosten, waarvan één postmiddeleeuwse en één oudere greppel, kunnen gerelateerd worden aan een perceelgrens die in het verlengde ligt van een perceelgrens die zichtbaar is op de *Atlas der Buurtwegen* (19de eeuw). Eén spoor centraal op het terrein betrof een postmiddeleeuws geïsoleerd paalspoor. In het westen werd tot slot nog een vaag paalspoor aangetroffen dat laatmiddeleeuws of ouder moet zijn. Vermits beide paalsporen geïsoleerd lagen en niet gerelateerd konden worden aan andere sporen, kan er weinig of geen kenniswinst uit

²⁴ https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie/vroege_en_volle_middeleeuwen

voortkomen. De greppels geven een idee van de voormalige percelering, maar leveren verder ook weinig of geen kenniswinst op, hetgeen maakt dat deze sporen in feite weinig waardevol zijn.

De kosten van een opgraving wegen op basis van bovenstaande argumenten niet op tegen de geringe kennisvermeerdering die zulk onderzoek zal opleveren. Bijkomend archeologisch onderzoek wordt daardoor niet nodig geacht.

1.3 Impact van de geplande bodemingrepen

Op basis van de omschrijving van de geplande bodemingrepen in deel 2: Verslag van de resultaten kan de impact van deze bodemingrepen op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed bepaald worden (*BIJLAGE 4*).

De initiatiefnemer plant op het terrein de ontwikkeling van een verkaveling. Ter hoogte van de zuidwestelijke sporencluster worden 2 aaneengeschakelde woningen in half open bebouwing en grasbermen (loten 9-10) gepland.

Tot op heden is niet geweten of de woningen onderkelderd zullen worden of niet. Indien dit het geval is, zullen de bodemingrepen reiken tot een diepte van 3,5 m onder het maaiveld. Indien niet het geval, worden de woningen naar alle waarschijnlijkheid gefundeerd d.m.v. een sleuvenfundering die bodemingrepen met zich meebrengt tot op een diepte van 80 cm onder het maaiveld.

Aan weerszijden van de weg komen bermen met grasbezaaiing. Bodemingrepen ten gevolge van de grasbermen komen tot op een diepte van circa 20 cm onder het maaiveld.

Naar de huizen toe worden vanaf de weg echter nog nutsleidingen en riolering aangelegd, hetgeen uitgravingen in sleuven met zich meebrengt tot op een maximale diepte van ca. 1 à 1,5 m onder het maaiveld.

Hoewel het plaggendek in het zuidwesten van het terrein erg dik was (tot 120 à 130 cm), kan een vergraving van nog potentieel aanwezige archeologische sporen tijdens de geplande werken niet uitgesloten worden.

Er werd tijdens het proefsleuvenonderzoek echter een groot kijkvenster aangelegd en alle sporen werden gecoupeerd. Ook werden tweede helften van de sporen opgegraven. In de sleuven rondom het kijkvenster werden geen verdere sporen aangetroffen die wezen op een voortzetting van het erf. Het lijkt er dan ook op dat geen sporen van het erf meer op het onderzoeksterrein aanwezig zijn, en dat het deel van het erf dat binnen het onderzoeksterrein ligt, volledig onderzocht werd. In dat geval zou er dus ook geen impact meer zijn op resten van het erf, vermits de rest van het erf hoogstwaarschijnlijk buiten het huidige projectgebied ligt.

De nieuwe plannen, aangeleverd na uitvoer van het proefsleuvenonderzoek, vertonen geen verandering van het oorspronkelijk ontwerp ter hoogte van de zuidwestelijke sporencluster. In het noorden van het terrein wordt enerzijds een groot stuk buiten de verkaveling gesloten, anderzijds is de noordelijke perceelgrens ter hoogte van loten 3-8 in minimale mate naar het noorden toe verschoven. Vermits deze verschuiving maximaal 8 m bedraagt, de sleuven hier vrij kort tegen de oorspronkelijke perceelgrens aangelegd zijn en er hier geen waardevolle archeologische sporen aangetroffen werden, blijft bovenstaand besluit ook na de wijziging van de plannen van toepassing.

1.4 Bepaling van de maatregelen

Hoewel het onderzoek in het zuidwestelijke deel van het onderzoeksgebied meerdere waardevolle archeologische sporen opleverde en onder meer de aanwezigheid van een erf met potentieel hoge ouderdom aantoonde, wordt voor het onderzoeksgebied geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Het onderzoeksterrein ligt nl. in de periferie van het aangetroffen erf, dat tijdens het proefsleuvenonderzoek reeds uitvoerig onderzocht werd. Het erf liep naar alle waarschijnlijkheid verder in zuidelijke richting, niet binnen het huidige onderzoeksterrein. Hierdoor beschikt de vindplaats op het huidige onderzoeksterrein over een laag potentieel op kenniswinst, wat maakt dat een vervolgonderzoek als niet nuttig en niet noodzakelijk (kosten-batenanalyse) beschouwd wordt.

BIBLIOGRAFIE

CGP: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2.0.

CLEEREN N. (2014), *Schadeatlas archeologische materialen, deel 2: Anorganisch materiaal.*

HIMPE T. & DRIESEN P. (2017), Wurfeld, Diestersteenweg. Ontwikkeling van een verkaveling (*ARON-rapport 505*), Tongeren.

VAN RANST E. EN SYS C. (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, Gent.

Websites:

cartoweb.be

dov.vlaanderen.be

klip.agiv.be

<http://cai.onroerenderfgoed.be>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695¶m=inhoud&ref=search>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317¶m=inhoud&ref=search>

<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>

<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/5439>

https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie/vroege_en_volle_middeleeuwen

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/projects/downloads/Begrippenlijst_feb2013.pdf

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

www.cartesius.be

www.geopunt.be

www.ngi.be

www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

